

**CONTRIBUȚII LA STUDIUL FAM. CHRYSOMELIDAE
(ORD. COLEOPTERA) ÎN OLTEȚIA**

B. EOBIRNAC

Cercetări asupra faunei de insecte din Oltenia le datorăm mai multor autori, printre care Fleck (1906) și Marcu (1928—1929) mai ales, apoi Montandon (1906) care publică lucrări sistematice și ecologice, în special asupra coleopterelor și lepidopterelor. Studii mai ample asupra entomofaunei în general au fost făcute de către Bobîrnac și colaboratorii (1962—1973), cu referiri mai mult asupra faunei de ortoptere, heteroptere, himenoptere, coleoptere și lepidoptere, răspândite în cele trei principale zone geografice ale Olteniei: nisipoasă, colinar-subcarpatică și montană.

În nota de față se prezintă majoritatea (cca 65%) materialul biologic aparținând fam. Chrysomelidae (Coleoptera) colectat în perioada 1958—1968 și diferențiat pe specii și biotopurile mai caracteristice zonelor cercetate și asupra căruia se fac unele considerații ecologico-taxonomice. În prezentarea sistematică a materialului studiat, am urmărit taxonomia adaptată de Balachowsky (1) și Grassé (14) pe subfamilii și cea folosită de Ionescu (15), Panin (19), Reitter (21) și Winkler (22) pentru genuri, și aberante. Determinarea a fost făcută de autor, iar verificarea aparține unor specialiști ca Panin, **Marcu** și Negru, cărora le rămînem profund recunoscători.

În continuare prezentăm catalogul speciilor de crisomelide în ordine taxonomică, urmând ca apoi să le centralizăm pe biotopuri în cadrul celor trei zone geografice cercetate în Oltenia și menționate mai sus.

Ord. COLEOPTERA Linné, 1758

Suprafam. Phytopagoidea — Seria I Phytophaga
Fam. Chrysomelidae Latreille 1804

1. SUBFAM. CRIOCERINAE

1. <i>Lema melanopa</i> L.
2. <i>Lema cyanella</i> L.*
— Ogrin, Timburești, Halinga
— Balta, Baia de Aramă, Vlădeni,
Colibași |
|---|--|

* Speciile asterate sunt semnalate prima dată în Oltenia.

3. *Lema Erichsoni* Suff* — Baia de Aramă
 4. *Crioceris 12-punctata* L. — Ișalnița
 5. *Crioceris 14-punctata* L. — Ișalnița, Craiova
- 2. SUBFAM. EUMALPINAE**
6. *Bromius obscurus var villosulus* Schrank* — Tidvele, Păpușa
- 3. SUBFAM. CLUTRINAE**
7. *Clytra laeviuscula* F. — Craiova, Mișoaina, Calafat
 8. *Labitostomsi longimana* L. — Tîmburești, Baia de Aramă, Novaci, Ciuperceți, Rîncă
 9. *Labitostomis taxicornis* Fabr.* — Răcari
 10. *Labitostomis lucida* Germ.* — Baia de Aramă
 11. *Cyaniris cyanea* Fabr.* — Tîmburești, Rovinari, Halingă
 12. *Cyaniris aurita* L.* — Valea Tismanei
- 4. SUBFAM. GALERUCINAE**
13. *Lochmaea capreae* L. — Valea Sohodolului
 14. *Lachnea sexnotata* L.* — Valea Sohodolului, Preajba
 15. *Galeruca pomonae* Scop.* — Tîmburești, Bechet
 16. *Galeruca tanaceti* L. — Tîmburești, Valea Sohodolului
 17. *Agelastica alni* L. — Tismana, Tîmburești
- 5. SUBFAM. CHRYSOMELINAE**
18. *Leptinotarsa decemlineata* Say — Tîmburești, Lișteava, Valea Sohodol, Muntele Cerbu
 19. *Entomoscelis adonis* Pall. — Robănești
 20. *Chrysomela (Chrysolina) menthastris* Suffr.* — Tîmburești, Tismana, Valea Sohodol.
 21. *Chrysomela (Chrysolina) fastuosa* L. — Craiova, Segarcea, Valea Sohodol.
 22. *Chrysomela (Chrysolina) sanquinolenta* L. — Tîmburești, Craiova
 23. *Chrysomela (Chrysolina) violacea* Müll. — Tîmburești, Tismana
 24. *Chrysomela limbata* L. — Ciuperceți
 25. *Melasoma saliceti* Wse* — Ciuperceți, Păpușa, Tîmburești
 26. *Melasoma populi* L. — Sadova, Tîmburești, Segarcea, Tismana
 27. *Melasoma (Microdema) cuprea* Fabr.* — Cireșu, Valea Sohodolului, Rîncă
 28. *Colaphellus sophiae* Schall — Craiova, Tismana
 29. *Gastroidea polygoni* L. — Craiova Baia de Aramă
 30. *Phaedon pyritosus* Rossi* — Tismana, Novaci
 31. *Cryptocephalus octocosmus* Bed. — Tîmburești
 32. *Cryptocephalus octopunctatus* Scop. — Valea Sohodolului
 33. *C. sericeus* L.* — Dubâna, Baia de Aramă, Cabana Parîng
 34. *C. sericeus ab. coeruleum* Wse* — Baia de Aramă, Rîncă
 35. *C. sexpunctatus* Fabr.* — Valea Sohodolului
 36. *C. sexpustulatus* Vill.* — Bunaica, Preajba, Valea Sohodol
 37. *C. bipunctatus* Fabr.* — Ciuperceți
 38. *C. hieroglyphicus* Fabr. — Novaci
 40. *C. flavipes* Fabr.* — Novaci, Rîncă
 41. *C. flavipes ab. ingrescens* Grandl.* — Tismana
 42. *C. virens* Suffr.* — Valea Sohodolului
 43. *Cryptocephalus vittatus* Fabr.* — Rîncă
 44. *Cryptocephalus apicoris* Gebler.* — Rîncă
 45. *Gynandrophthalma xanthaspis* Germ. — Cârbunești

* Speciile asterate sunt semnalate prima dată în Oltenia.

46. *Gynandrophthalma nigritarsis* Lac.*
 47. *Phytodecta fornicate* Brüggm.
 48. *Timarcha rugulosa* H. Schaff.
 49. *Timarcha goettingensis* L.*
 50. *Phyllobrotica adusta* Crentz
 51. *Chrysochloa intricata* Germ.*
 52. *Donacia bicolora* Zschach.
 53. *Donacia equiseti* Fabr.
- Timbureşti
 — Timbureşti, Ogrin, Corneşti
 — Valea Sohodolului
 — Valea Sohodolului
 — Valea Sohodolului, Novaci
 — Rînca
 — Timbureşti
 — Valea Sohodolului

6. SUBFAM. HALTICINAE

54. *Haltica oleracea* L.
 55. *Phyllotreta alra* L.
 56. *Phyllotreta nigripes* Fabr.
 57. *Phyllotreta nemorum* L.
- Timbureşti, Preajba, Gîrdoaia,
 Rînea, Corneşti Mare
 — Timbureşti
 — Ciupercenii Vechi
 — Colibaşii, Corneşti

7. SUBFAM. CASSIDAE

58. *Cassida nebulosa* L.
 59. *Cassida vibex* L.*
 60. *Cassida nobilis* L.
 61. *Cassida maura* L.
 62. *Cassida prassina* Illig.
- Mîrşani, Hâlina, Preajba, Craiova
 — Piscul Sadovei
 — Timbureşti, Baia de Aramă
 — Valea Sohodolului
 — Cireşu, Balta, Tismana

CONSIDERAȚII ECOLOGICE

Materialul faunistic reprezentat prin 62 de specii din familia Chrysomelidae, îl vom analiza bioecologic sub două laturi: — structura populațiilor frecvente în cele trei zone geografice ale Olteniei (nisipoasă, colinar-subcarpatică și montană) și — plasticitatea ecologică manifestată de unele specii în legătură cu răspândirea lor pe verticală în condițiile din regiune.

În zona nisipoasă s-au inventariat 22 de specii, majoritatea în biotopul Timbureşti, populațiile cele mai bogate în indivizi aparținând speciilor *Cyaniris cyanea*, *Phytodecta fornicate*, *Chrysomela menthastris*, *Leptinotarsa decemliniata* și *Haltica oleracea*. Dintre genuri mai bogate în specii și indivizi apar *Chrysomela* (*Chrysolina*) L. cu 3 specii (*C. menthastris*, *C. violacea* și *C. sanquinolenta*) și *Cassida* L. tot cu 3 specii (*C. nebulosa*, *C. vibex* și *C. nobilis*).

În legătură cu regimul trofic al speciilor se completează datele cu privire la *Labiostomis longimana* L. pe care literatura (Panin, 1951) o citează ca „uneori dăunătoare cerealelor” (în text); noi am observat că atacă în afară de spicile de secară și orz, și frunzele de lucernă mai ales și apoi cele de cartof. De asemenea s-a constatat voracitatea ridicată a larvelor și gîndacilor de *Leptinotarsa decemliniata* Say, asupra culturii de vară a cartofului pe terenurile nisipoase. O contribuție la studiul acestei specii este legată de structura ciclului biologic: în condițiile zonei nisipoase a Olteniei (Timbureşti etc.) gîndacul din Colorado prezintă trei generații, colectîndu-se adulți la 20—30 IV

* Speciile asterate sunt semnalate prima dată în Oltenia.

(generația I), la 7—10 VII (gen. II) și 25—30 IX (gen. III), ultimii gindaci fiind adunați din cultura de vinete, cartofii fiind recoltați în august.

În zona colinar-subcarpatică s-au colectat 45 de specii, din care 12 specii s-au întîlnit și pe nisipuri. În comparație cu numărul de indivizi la nivelul populațiilor, se constată că fauna de crisomelide din această zonă este cea mai numeroasă dintre toate cele trei zone cercetate, atât ca exemplare în cadrul populațiilor fiecărei specii cât și ca frecvență și intensitate pe plante și biotopuri. Speciile cu cele mai numeroase populații sunt: *Chrysomela menthastris*, *C. violacea*, *Melasoma cuprea*, *Cryptocephalus sericeus*, *C. octopunctatus*, *C. sexnotatus*, *C. bipunctatus*, *Haltica oleracea*, *Gastroidea polygoni* și *Ageastica alni*. Dintre genuri, cel mai bine reprezentat în specii se detașează *Cryptocephalus* Geoffr. cu 11 specii, apoi genul *Cassida* L. (4 specii), *Chrysomela* L. (4 specii), *Lema* Fabr. (3 specii) și *Labidostomis* Rdlle (3 specii).

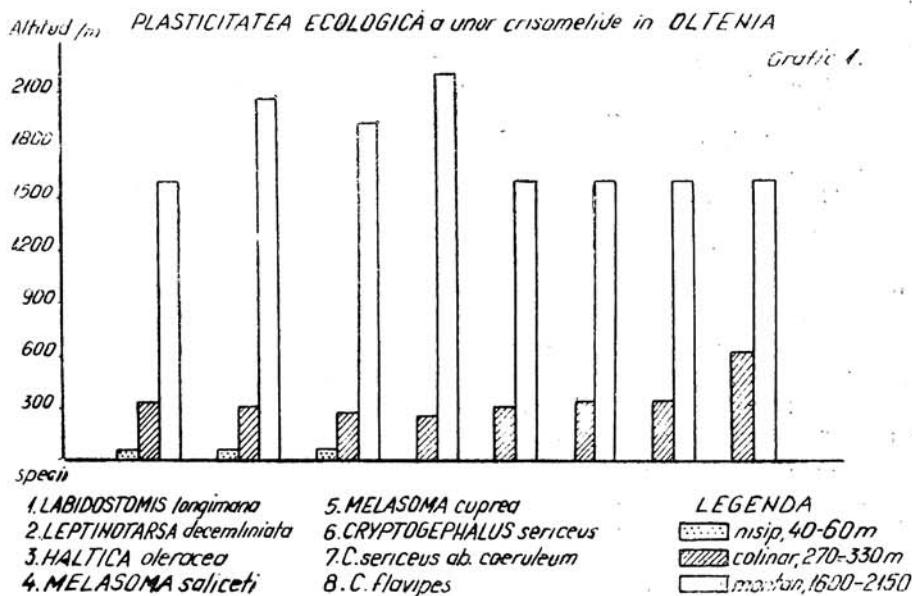
Relativ la specificitatea nutritivă, se completează lista plantelor gazdă atacate de *Leptinotarsa decemlineata* Say, dăunător pe care noi l-am colectat din Valea Sohodolului de pe solanacee spontane: *Atropa belladonna* L. și *Scopolia carniolica* Jacq, care reprezintă o nouă plantă gazdă.

În zona montană s-au colectat un număr relativ mic de crisomelide, 12 specii, dintre care numai 4 specii apar caracteristice zonei (*Chrysochloa intricata*, *Bromius obscurus*, *Cryptocephalus vittatus* și *C. apicolis*), restul mai fiind semnalate pe nisipuri și în subcarpaticul oltean. Zona montană a Olteniei prin particularitățile ei geografice (T° medie anuală de cca 4° și P.m. anuale de cca 1250 mm) este mai puțin favorabilă dezvoltării optime a faunei de insecte, speciile cu populațiile ceva mai numeroase fiind *Haltica oleracea*, *Cryptocephalus sericeus* și *Melasoma cuprea*. Genurile mai bine reprezentate sunt *Cryptocephalus* Geoffr. (5 specii) și *Melasoma* Steph. (2 specii).

Cu privire la regimul trofic, atrage atenția prezența speciei *Bromius obscurus var. villosulus* Schrank, care este un dăunător frecvent al viței de vie în Europa (Balachowsky-1) deci caracteristic zonelor colinare, dar noi l-am colectat din flora spontană la altitudinea de 1900—2150 m.

A doua latură sub care vom analiza materialul de crisomelide, este cea a plasticității ecologice a speciilor exprimată mai ales prin răspândirea lor pe verticală în condițiile din Oltenia, respectiv de la 40—60 m (zona nisipoasă — Tîmburești), la 250—350 m (zona subcarpatică-Tîsmana) și pînă la 1600—2150 m altitudine (zona muntoasă, Rîncă — Păpușa). Din acest punct de vedere, speciile cercetate de noi se pot aranja în trei grupe: — una cu specii foarte plastice ce prezintă diferențieri pe verticală de cca 1700—2000 m altitudine (Tîmburești—Rîncă—Păpușa) sau de cca 1300 (Tîsmana—Rîncă); — a doua grupă de specii ce manifestă o valență ecologică mijlocie în răspândirea pe verticală, de cca 300 m (Tîmburești—Tîsmana) — și a treia grupă cu specii caracteristice unei singure zone geografice, nisipoasă sau montană.

Speciile de crisomelide cu cea mai largă plasticitate în răspândirea lor pe verticală în Oltenia sint: *Labidostomis longimana* L. (Timbureşti—Baia de Aramă—Rînca = cca 1500 m diferență de altitudine), *Leptinotarsa decemliniata* Say (Timbureşti—Valea Sohodol—Cerbu = cca 2000 m) și *Haltica oleracea* L. (Timbureşti—Preajba—Corneşul Mare = cca 1900 m). Ele sunt următe de *Melasoma saliceti* Wse (Ciupercenii—Păpuşa = cca 1700 m diferență de altitudine) *M. cuprea* Fabr. (Valea Sohodol—Rînca = cca 1300 m), *Cryptocephalus sericeus* L. (Baia de Aramă—Cabana Parîng = cca 1300 m), *C. sericeum ab. caeruleum* Wse (Baia de Aramă—Rînca = cca 1300 m) și *C. flavipes* Fabr. (Novaci—Rînca = cca 1000 m).

Speciile încadrate în grupa II-a cu o plasticitate medie s-au colectat la o diferență de altitudine de cca 300 m, dar considerăm că nu este această diferență caracterizează valența lor ecologică ci mai ales diferența condițiilor geografice de biotop, fiind răspândite atât pe nisipuri (zonă caldă și aridă) cât și în subcarpatic (zonă mai rece și umedă), ele fiind 7: *Lema menalopa* L. (Timbureşti—Halînga), *Cyaniris cyanea* Fabr. (Timbureşti—Halînga), *Galeruca tanaceti* L. (Timbureşti—Valea Sohodol), *Agelastica alni* L. (Timbureşti—Tismana), *Chrysomela menthastris* L. (Timbureşti—Tismana), *C. violacea* Müll. (Timbureşti—Tismana), *Melasoma populi* L. (Timbureşti—Tismana), *Phytocoris fornicata* Brüggm. (Timbureşti—Cornești) și *Cassida nobilis* L. (Timbureşti—Baia de Aramă).

Grupa ultimă (III) cuprinde specii de crisomelide care sunt caracteristice unei zone geografice — pentru terenurile nisipoase *Galeruca pomona* Scop., *Cryptocephalus octocosmus* Bed., *Donacia bicolor* Zsch., *Phyllotreta vittatus* Fabr., *C. apiculis* Gebler și *Chrysochloa intricata* Germ.

CONCLUZII

1. În această lucrare se prezintă 62 specii din familia CRYSTOMELIDAE colectate din trei zone geografice (nisipoasă, colinar-subcarpatică și montană), dintre care 26 specii sunt semnalate prima dată în fauna Olteniei.

2. În zona nisipoasă se citează 22 specii, din care cu populații mari sunt *Cyaniris cyanea* Fabr., *Phytodecta fornicata* Brüggm. și *Haltica oleracea* L.; în zona subcarpatică se menționează 45 de specii, mai bogate în indivizi fiind *Chrysomela menthastris* Suffr., *C. violacea* Müll., *Cryptocephalus sericeus* L., *C. sexnotatus* Fabr., *Haltica oleracea* L. și *Gastridea polygoni* L.; în zona montană se indică 12 specii, mai bine reprezentată fiind *Haltica oleracea* L.

3. Genul cel mai bogat în specii este *Cryptocephalus* Geoffr. cu 14 specii (cca 23% din totalul de 62), urmat de *Chrysomela* L. și *Cassida* L. cu cîte 5 specii fiecare, și genurile *Lema* Fabr., *Labitostomis* Rtdb. și *Melasoma* Steph. cu cîte trei specii.

4. Se aduc contribuții bioecologice asupra ciclului evolutiv dela *Leptinotarsa decemlineata* Say care în Oltenia prezintă și a III-a generație și se semnalează o plantă gazdă nouă, *Scopolia carniolica* Jacq.; se mai completează datele trofice pentru *Labiostomis longimana* L., specie dăunătoare la secară, orz, lucernă și cartofi.

5. Se prezintă 9 specii cu o ridicată plasticitate ecologică care în condițiile Olteniei sunt răspîndite mult pe verticală, amplitudinea variind de la 1000 m la 2000 m altitudine: *Leptinotarsa decemlineata* Say (cca 2000 m diferență de altitudine), *Haltica oleracea* L. (cca 1900 m), *Labitostomis longimana* L. (cca 1600 m), *Melasoma saliceti* Wse (cca 1700 m), *M. cuprea* Fabr. (cca 1300 m), *Cryptocephalus sericeus* L. (cca 1300 m), *C. sericeus ab. coeruleum* Wse (cca 1300 m) și *C. flavipes* Fabr. (cca 1000 m).

BIBLIOGRAFIE

1. BALACHOWSKY A. et collab. (1962—1963) — *Entomologie appliquée à l'agriculture* (*Traité*). Tom. I. Coléoptères. Paris. Ed. Mason.
2. BOBÎRNAC B. (1962) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei Masivului Păring (Monografia: Pajiștile din Masivul Păring și îmbunătățirea lor). Supl. Bul. Științif. Inst. Agron. Craiova.
3. BOBÎRNAC B. și SANDA EMILIA (1964) — Contribuții la cunoașterea entomo-faunei nisipurilor Olteniei (Monografia: Nisipurile Olteniei din stînga Jiului și valorificarea lor). Supl. Bul. Științif., I.A.C.

4. BOBIRNAC B. și colab. (1966) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei zonei subcarpatice a Olteniei. Bul. St. I.A.C., vol. VIII.
5. BOBIRNAC B. și STĂNOIU I. (1967) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei vului Paring (Nota II). Bul. St., Univ. Craiova, vol. IX.
6. BOBIRNAC B. și colab. (1968) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei zonei nisipoase din sudul Olteniei (Nota II). Bul. St., Univ. Craiova, vol. X.
7. BOBIRNAC B. și colab. (1969) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei zonei subcarpatice a Olteniei (Nota II). Anale Univ. Craiova, Seria III, vol. I (XI).
8. BOBIRNAC B. și colab. (1971) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei zonei montane a Olteniei (Nota III). Stud. și cercet. Subcomis. Monum. Nat. Olteniei — Craiova.
9. BOBIRNAC B. și colab. (1971) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei din zona subcarpatică a Olteniei (Nota III). Univ. Craiova. Fac. St. Nat., Simpozion „Flora și fauna Olteniei“, vol. I.
10. BOBIRNAC B. și colab. (1971) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei zonei nisipoase a Olteniei (Nota III). Anale Univ. Craiova, Seria III, vol. III (XIII). Edit. Ceres.
11. BOBIRNAC B. și colab. (1972) — Contribuții la cunoașterea entomofaunei Olteniei. Stud. și cercet. Subcomis. Monum. Nat. Olteniei—Craiova, Tg. Jiu, vol. II.
12. BOBIRNAC B. și colab. (1973) — Cercetări asupra entomofaunei. Pajiștile din zona subcarpatică a Olteniei. Edit. Scrisul Românesc.
13. FLECK ED. (1906) — Die Coleopteren Rumäniens. Bull. de la Soc. de Sciences de Bucarest. An XIII—XIV.
14. GRASSÉ P. P. (1951) — Traité de Zoologie. Tom. X, Insectes supérieurs. Paris.
15. IONESCU M. (1961) — Entomologie. Edit. Did. și Ped. Buc.
16. MARCU O. (1928) — Contribuții la cunoașterea Coleopterelor Olteniei. Arhivele Olteniei. An VII, nr. 39—40, Craiova.
17. MARCU O. (1929) — Contribuții la cunoașterea faunei Olteniei. Arhivele Olteniei. An VIII, nr. 45—46, Craiova.
18. MONTANDON A. L. (1908) — Notes sur la faune entomologique de la Roumanie. Bull. de la Soc. Sciences de Bucarest. An. XVIII, nr. 1—2.
19. PANIN S. (1951) — Determinatorul Coleopterelor dăunătoare și folositoare din R.P.R. Edit. de Stat.
20. PETRI K. (1912) — Siebenbürgens Käferfauna. Hermannstadt.
21. REITTER ED. (1909) — Fauna Germanica. Die Käfer, vol. III, Stuttgart.
22. WINKLER A. (1924-1932) — Catalogus Coleopterorum regionis Palaearticae. Wien.

CONTRIBUTIONS À L'ÉTUDE DE LA FAMILLE DE CHRYSOMELIDES
(Coleoptera) EN OLTÉNIE

Dans le travail on présente 62 espèces, dont 26 sont nouvelles pour la faune d'Olténie et se répartisent ainsi : 22 espèces dans la zone sablonneuse, 45 espèces dans celle collinaire-souscarpathique et 12 espèces dans la zone montagneuse. Le genre le plus riches en espèces est *Cryptocephalus* Geoff. avec 14 espèces, suivi par *Chrysomela* L. et *Cassida* L. avec 5 espèces chaquene. On signale la générations III en Olténie et une nouvelle plante hôte à *Leptinotarsa decemlineata* Say et on complète les dates trophiques pour *Labidostomis longimana* L. l'espèce nuisible pour le seigle, l'orge, l'orge le lucerne et la pomme de terre.

Dans les conditions d'Olténie, 9 espèces de Chrysomélides présente une amplitude sur verticale de 1000-2000 m : *Leptinotarsa decemlineata* Say (2000 m), *Haltica oleacea* L. (1900 m), *Labidostomis longimana* L. (1600 m), *Melasoma saliceti* Wse (1700 m), *M. cuprea* Fabr. (6.300 m), *Cryptocephalus sericeus* L. (1300 m), *C. sericeus* ab *coeruleum* Wse (1100 m) et *C. flavipes* F. (1000 m).

CONTRIBUTIONS TO THE STUDY OF FAM. CHRYSOMELIDAE
(Coleoptera) IN OLTEНИA

The paper presents 62 species of cysomelides of which 26 are newly. They are so distributed: 22 species in the sand zone, 45 species in the subcarpatic zone and 12 species in the mountain zone. The richest genus is *Cryptocephalus* Geoffr. having 14 species, then *Chrysomela* L. and *Cassida* L. having every of them 5 species. The third generation is signalized in Oltenia and anew host plant for *Leptinotarsa decemliniata* Say. There are completed trophic dates for *Labidostomis longimana* L., as a plant pest species, at sickle, barley, lucerne and potatoes.

At Oltenia conditions, 9 species of crisomelides present an vertical amplitude of 1000—2000 m: *Leptinotarsa decemliniata* Say. (2000 m), *Haltica oleracea* L. (1900 m), *Labidostomis longimana* L. (1600 m), *Melasoma saliceti* Wse (1700 m), *M. cuprea* Fabr. (1300 m), *Cryptocephalus sericeus* L. (1300 m), *C. sericeus ab. coeruleum* Wse (1100 m), and *Cryptocephalus flavipes* F. (1000 m).

Universitatea din Craiova
Facultatea de Agronomie,
str. Libertății nr. 37
Craiova